

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2.50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

. . . dvakrat . . . 12 "

. . . trikrat . . . 10 "

za nadaljnja uvrščenja od peti-vrste po 8 h.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 6. oktobra 1916.

Državna šola.

Slovenskemu učiteljstvu v informacijo.

Praga, 10. septembra 1916.

Sedanja doba se nam ne zdi ravno najpripravnejša za pogrevanje starih, že davno vsestransko predelanih vprašanj, kakor je ravno vprašanje podražavljenja narodne šole. Tudi bi moralo biti samo ob sebi jasno, da se tak problem, katerega rešitev se vendar ne tiče samo enega stanu, ampak vse družbe, ne sme obravnavati v času, ko razmere ne dovoljujejo, da bi pretresali to vprašanje tudi tisti faktorji, ki zastopajo političko javnost in slednjič, ko nalaga sedanja situacija tudi stanovskemu tisku gotovo rezervo v izražanju mnenja, tako da o stvari ne moremo govoriti vsestransko, kakor bi to zahtevala njena resnost, važnost in kompliciranost.

Mi se torej ne bi pečali s tem vprašanjem, da ga niso napravile aktualnega izjave nemškega učiteljskega tiska, poročila nemških dnevnikov in slednjič tudi opombe naših političkih časopisov, ki so se obračali naravnost na češko učiteljstvo, da zvedo njegovo mnenje v tej stvari.

V kolikor gre v tej zadevi za spoznanje mnenj in želj češkega učiteljstva, ne bi bilo treba slednjič našim listom šele čakati, kako se izjavi napram novim izjavam nemškega učiteljstva češko učiteljstvo; zakaj naša velika zborovanja, ki so obravnavala šolsko-politiška vprašanja, in naše strokovno časopisje ni pustilo nikogar v dvomu, na kakšnem stališču se nahaja češko učiteljstvo glede podražavljenja narodnih šol.^a

^a) Češko učiteljstvo je proti podražavljenju narodnega šolstva. Glej naš članek „Kaj bo z ljudsko šolo“ v 14. let. štev. I. Uredn.

Če torej tukaj dajemo vprašanju državne šole nekaj prostora, storimo to predvsem zato, da bi svoje vrste informirali o nazorih in iniciativah, izraženih v nemškem strokovnem tisku. Predvsem je treba vedeti, da je skrb za ustanovitev narodne avtonomije v šolstvu pravi in najmočnejši vzrok, zakaj ravno sedaj prav živahno obravnavajo vprašanje državne šole v nemškem strokovnem časopisju. Zdi se, da je samo ob sebi umevno, da ne bo mogla prerodena Avstrija po končani vojni biti še naprej obtežena z neprestanimi razpori in notranjimi boji, kakor je bilo pred vojno, ko je bila predvsem šola predmet narodnostnega boja.

Rešilen izhod iz tega neprijetnega položaja se opaža sedaj v šolski narodni avtonomiji, tako da bi si vsak narod uredil in plačal svoje šole sam, s čemer bi bilo pereče vprašanje manjšinskih šol slednjič pokopano.

S tem bi nastale seveda popolnoma nove razmere, tudi kar se tiče kritja osebnih stroškov, kar bi se močno dotikalo našega stanu, ki je vedno že od ustanovitve narodne šole nezadostno honoriran, zato ker oni faktorji, ki so bili zaporedoma poklicani, da bi pokrivali učiteljski zaslužek — t. j. občina, okraj in dežela — niso bili in še sedaj niso za to, da bi pošteno izvršili svojo nalogo napram učiteljstvu.

S tem, da se uresniči narodna avtonomija v šolstvu — tako menijo na nemški strani — bi prišlo vprašanje definitivne uredbe učiteljskih plač, v obsegu štirih najnižjih razredov državnega uradništva proponirane, v nov tir.

Če se poveri vzdrževanje narodnih šol posameznim narodnostim, se izogne baje država, kakor naveda vestnik nemškega učiteljstva na Češkem, dolžnosti vzdrževati šole, in učitelje teh dežel, ki so dajale učiteljem nezadostne nagrade, bodo zopet lahko začeli svoje trdo delo za izboljšanje gnotnega položaja in bodo terjali narodnosti, dokler se jim ne posreči spraviti jih v prave zveze, naj da učiteljstvu plačo po vzorcu štirih najnižjih uradniških razredov.

Razume se, da je nemškemu učiteljstvu temeljni argument za državno šolo vprašanje plač. Idejni nagibi, kakor je enotna državna misel, enotna vzgoja in

podobno, stopajo očividno v ozadje, čeprav bi bili še tako živo poudarjeni. Drugače pa so se zdeli ti nagibi nekako dopolnilni.

Niti v nemški učiteljski javnosti ni v vprašanju narodne državne šole enotnosti v naziranju. Nižjeavstrijsko deželno učiteljsko društvo, Zveza moravskega nemškega učiteljstva in društvo „Svobodna šola“ (Freie Schule) na Dunaju stojijo v vrsti onih, ki želijo, da bi se po vojni ustanovila šola na narodnem principu in ki ne priporočajo, da bi bila ljudska šola podražavljena.

Društvo „Freie Schule“ pravi v svojem propagačnem spisu »Obnovitev avstrijske vzgoje in avstrijskega šolstva« izrečno, da bi imela nadzorstvo nad šolami samo država, vendar pa pristavlja, da morajo vzdrževati šole narodnosti s šolsko samoupravo.

Bolj jasno in odklanjajoče se ozira na misel podražavljenja ljudske šole Nižjeavstrijsko deželno učiteljsko društvo. Nalogo države glede narodnega šolstva vidi deloma v tem, da država ustanavlja splošna temeljna načela za ustanovitev in uredbo šolstva, deloma pa v tem, da država skrbi, da bi se ta načela, ki jih je ona dala, tudi povsod enako udeleževala.

Država mora torej najprej po imenju omenjenega društva skrbeti, da bi se državni zakon res povsod izpolnjeval in da bi bila posebna izjemna stališča posameznih dežel odstranjena.

Dolžnost države je tudi, da ustanovi splošne obvezne minimalne zahteve, kar se tiče šolskega poslopja, zdravstvenih naprav, učiteljske izobrazbe, odmere snovi in učnega načrta in slednjič mora država tudi s prisilno močjo zavarovati, da bi bile omenjene, v najmanjši meri določene zahteve zagotovljene.

V kolikor gre za lastno vprašanje državne šole, izjavlja društvo dobesedno: »Podražavljenje šole v tem smislu, da bi prevzela država vsa šolska bremena in nastavljanje učiteljev nase, ni sedaj času primerno. Priznava pa, da je želeli, da bi se šolski stroški prenesli na gospodarsko močnejše manjše enote, nego so občine in dežela.

To so avtonomni narodi, katerih zastopništvo, izvoljeno na svobodnih volitvah, naj prevzame skrb za šolo kot za najdražje narodno posest in ravno tako za pravno stanje učitelja. Društvo sploh priporoča, da bi učiteljstvo v korist šole in države delovalo za prerojenje avstrijske države v tej smeri, da bi bila ustanovljena narodna avtonomija. Čisto jasno nastopa proti podražavljenju narodne šole tudi moravska Zveza nemških učiteljev. Navaja proti državni šoli te-le vzroke: Bati se je, da ne bo imela država po vojni pri roki toliko prostih finančnih sredstev, da bi lahko dala za šolo toliko, kolikor bi bilo želeli. Očividno je, da se bo država po vojni izkušnji brigala za povišanje šolstva predvsem v onih deželah, kjer je bila narodna šola na najnižji stopnji razvoja. Nasproti temu pa bi običajno razvito šolstvo bolj naprednih narodov na doslej doseženi stopnji, če ne bi šlo še nazaj. Tudi ni upanja, da bi mogla država učiteljstvu, ako bi ga vzela pod lastno upravo, odmeriti plačo po zadnjih štirih uradniških razredih, da, še bati se je, da bi odpravila učitelja s plačo, ki ne bi niti dosegala višine dosedanje plače v nekaterih, za učiteljstvo posebno prijaznih deželah.

Poleg vsega tega je nevarnost, da bi bilo učiteljstvo s podražavljenjem šole omejeno v svoji dosedanji svobodi, v kolikor gre tu za izvrševanje državljskih pravic in v boju za šolske in državne koristi.

Iz vseh teh razlogov vidi moravsko društvo nemškega učiteljstva edino možnost nadaljnjega šolskega napredka v ustanovitvi narodne šole, če namreč posamezni narodi prevzamejo svoje šole v svoje samostojne uprave. Pri tem se ni treba bati, da bi bila ogrožena enotnost šolske organizacije, če se bo skrbelo za to, da bi se vsa narodna debla vse države ravnala po enem in splošnem temeljnem šolskem zakonu, v kolikor gre tu za ureditev in vzdrževanje šol, za učiteljsko plačo in za državno nadzorstvo nad šolami.

Treba je tudi omeniti, da bi tudi država prispevala narodnostim z gotovimi deleži pri narodnem šolstvu. Seveda bi se pri tem vsaki narodnosti pustilo, da si lahko svoje šolstvo uredi bolj prikladno,

LISTEK

✠ Rudolf Krpač.

Iz Smartna pri Slov. gradu pišejo o pokojnem tovarišu Rudolfu Krpaču:

Oj, težka pot; oj tožna pot, ko od srca srce se loči!... Tako smo se ločili za vedno dne 30. avgusta t. l. od dragega nam Rudolfa Krpača, učitelja na Zidanem mostu. — Spominjam se dijaških let in živo mi stopa pred oči naš Rudl kot voditelj slovenskih svojih tovarišev-sošolcev. Bodril nas je že tedaj k narodnemu delu in nas vzpodbujal z dobrom zgledom k učenju. Pa že v I. letniku se ga je lotila bolezen, in zapustil nas je za nekaj časa ter šel iskat zdravja v zdravilišče Hörgas pri Gradcu. Kako veselje se vladalo po razredu, ko se je drugo leto vrnil — na videz popolnoma zdrav! Toda zopet je začel hujšati naš dobri Rudl. Dobival je večkrat dopust in se doma ob znožju Pohorja pripravljal

na zrelostni izpit, ki ga je v letu 1912 prebil z dobrim uspehom. Kot učitelj na Zidanem mostu je vedno bolj hiral in primoran je bil pustiti poučevanje ter se vrniti na svoj dom. Dasi je prihajal bolezen vedno hujša, vendar je še upal, da okreva. V sredi teh upov ga je rešila smrt groznih muk in nam vzela blagega tovariša. — Kako je bil priljubljen, je pokazal njegov pogreb. Med udeleženci si videl mnogo tovarišev iz slovenjegraškega okraja z okrajnim šolskim nadzornikom Schechlom na čelu ter več zastopnikov šoštarjskega, laškega in brežiškega okraja. Pogreb je vodil prof. Vreže iz Maribora, ki je bil njegov veroučitelj in razrednik na učiteljski. Poslovil se je od pokojnega našega tovariša v lepih besedah, ob katerih je bilo rosno marsikatero oko. Pred hišo žalosti in ob grobu je zapel zbor župnika Ocvirka po eno žalostinko, ki sta na navzočje vplivali jako tolažilno, češ: Spremijamo Te v kraj, kjer ni trpljenja... Zapustil si nas, dragi Rudl, težko te bomo pogrešali! Živel pa boš v naših spominih. Počivaj mirno, dragi tovariš!

nač minimalno mero, za vso državo obvezno in načelno ustanovljeno.

S tem nazorom ne soglašajo list nemškega učiteljstva na Češkem. Predvsem pripominja, da bi narodna šola v bistvu malo izpremenila svoj dosedanji položaj. Kvečjemu bi stopili na mesto deželnega zastopništva upravne sestave, izvoljene na prostih volitvah ali, drugače povedano, na mesto dosedanjih 17 deželnih uprav bi stopilo 4 ali 5 reprezentacij posameznih narodnosti. Treba je torej premisliti, če je nova narodnostna ideja organizacije šolstva res koristna državi ali ne, čeprav je listu znano, da priporočajo idejo narodnega zastopništva prvi nemški poslanci. Čeprav je na Češkem učiteljstvo, ki govori nemški jezik, bilo in je vseskozi nemško, mu vendar ne prihtaja na misel narodnostna šola, ker gre predvsem za državo. Država se mora okrepiti in dobiti moči, potem pa bo lahko izvrševala svoje dolžnosti napram narodni šoli, kakor jih izpolnjuje napram visoki, srednji in strokovni šoli.

List se ne boji, da ne bi država postavila učitelja na stopnjo uradnikov, ako bi bila šola podržavljena. Narodne šole, ki jih je država sama ustanovila in ki jih vzdržuje, telovadne šole so dokaz, da bi država na narodno šolo z naklonjenostjo gledala. Srednjim šolam, ki jih je država prevzela zaporedoma od občin, se godi popolnoma dobro, in čuditi se je treba, zakaj naj bi se ta že preizkušena pot podržavljenja hipoma opustila in bi nastopila ravno pri narodni šoli popolnoma nova, poiskusna pot. List se tudi ne boji, da bi bila svobodna šola s svojim podržavljenjem ogrožena. Tudi če bo učiteljstvo postavljeno na isto stopnjo kakor je uradništvo, ne bo žrtvovalo zato svojega svobodnega nazora, in navsezadnje so šole — učitelji. Dalje kaže na komplikacije, ki bi nastale v državni upravi zaradi ustanovitve narodnostnih šolskih katastrov in zaradi nesoglasja v delokrogu šolske uprave in na druge stvari. Najenostavnejša pot do tega, da bi uspevala šola v avstrijski državi enakomerno in vsestransko, je baje ta: prevzeti jo v državno upravo. Država mora dati šoli potrebno obrambo in je posebno sedaj njena dolžnost za nadaljno bodočnost, da ustanavlja popolnoma enotne in velikim zvezam in dogovorom primerno šolstvo.

Vojna.

OPROŠČENJE UČITELJEV OD VOJAŠKE SLUŽBE.

Na vprašanje štajerskega deželnega šolskega sveta je vojaško poveljstvo načelno sporočilo sledeče: Z vojaškega stališča pridejo v poštev le tisti učitelji, ki so bili pri predstavitvi spoznani za pomožno službo. Učitelji, ki so že pri

vojaki, se morejo oprostiti le tedaj, če so v zaledju in ne sposobni za službo na fronti ter če jih na njih vojaškem mestu lahko pogrešajo.

VPOKLIC NA VOJAŠKO SLUŽBO-VANJE.

Domobranksko ministrstvo pozivlja v službovanje na zadnjem pregledovanju za službo z orožjem potrjene avstrijske črnovojne rojstnih letnikov 1871 do vstevši 1866 za dan 2. oktobra 1916; rojstnih letnikov 1892, 1891, 1890, 1884, 1883, 1882, 1881 in 1880 pa za dan 10. oktobra 1916. Vpoklicanci morajo priti do 11. ure dopoldne na kraj namembe. Letniki 1866 do 1871 so zato že zdaj vpoklicani, ker jih misli vojna uprava do daljnih odredb porabljati samo v ozadju in v etapnih prostorih.

NOVE DOLOČBE O IMENOVANJU ZA REZERVNE PRAPORŠČAKE.

Odrejeno je, daodslaj kadetni aspirantje, enoletni prostovoljci, ki imajo pravico, nositi znake enoletnih prostovoljcev, ter za črnovojniške poročnike določene osebe ne postanejo več kadetje, nego neposredno takoj praporščaki v rezervi.

AVSTRIJSKA TRGOVSKA PROPAGANDA MED RUSKIMI UJETNIKI V AVSTRIJI.

»Pesti Hirlap« poroča, da avstrijsko trgovsko ministrstvo izdaja poseben list v ruskem jeziku, v katerem že sedaj propagira trgovske zveze, ki se bodo po vojni razvile med Avstrijo in Rusijo. Med ruskimi ujetniki je dosti trgovcev in obrtnikov, ki na ta način spoznavajo naše gospodarsko življenje. Madžarski list priporoča, da naj tudi ogrska vlada izdaja tak list.

JESZCZE POLSKA NIE ZGINELA...

Iz Varšave javlja Wolfow urad z dne 3. t. m.: Klub pristajev poljske države je sklical danes ob 12. opoldne shod, da zavzame svoje stališče k vplivu rumunske vojne napovedi na poljsko vprašanje. Shoda se je udeležilo preko 5000 ljudi. Sprejeta je bila sledeča resolucija: Rusija je najbrezobzirnejši nasprotnik poljske države in njene vzpostavitve. Zmaga Rusije pomenja konec narodnega obstoja Poljske. Zaradi tega je ruski poraz predpogoj za vzpostavitev poljske države. — Iz resolucije je razvidna želja Poljakov po skorajšnji proklamaciji poljske države, da se morejo dejstveno udeležiti boja proti Rusiji. Nadalje se je sklenilo odposlati potom zastopnika zunajnega ministrstva v Varšavi, barona Andriana, grofu Tiszi brzojavko, v kateri se izraža simpatije Ogrski, ogroženi po rumunski skupne obrambe proti nevarnosti, ki preti zaveznikom s strani Rusije.

NARODNOSTNO VPRAŠANJE NA BALKANU.

Iz Rotterdama poročajo: »Nation« izvaja, da bi bilo vsako urejevanje balkanskega vprašanja nedopustno, če bi se ne upoštevalo pravice narodnosti. Iz proglasa kralja Ferdinanda izhaja, da Rumunska zahteva ozemlje od reke Tise do Črnega morja. Tako pa bi število pod rumunsko vlado živčih Madžarov, Srbov

in Nemcev znatno presehalo število Rumunov, ki naj bi se osvobodili. V onih ozemljih tvori Rumuni le 35% vsega prebivalstva. List razpravlja o tej stvari tudi v zvezi z italijanskimi zahtevami v Dalmaciji, kjer so Italijani v manjšini, in v zvezi s srbskimi zahtevami glede Macedonije, kjer so Srbi tudi v manjšini.

KARAKTERIZACIJA.

V članku »Po 32. vojni napovedi« piše dunajski »Arbeiter-Zeitung« z dne 2. t. m.: »Kaj vse ni nastalo iz vojne napovedi 28. julija 1914?! Kdo bi bil onega dne, ko je uradni list raznesel vojno napoved — prvo med njimi, ki jih že ni več šteti — slutil vso veličino nesreče, ki se je tedaj začela in ki še davno ne bo pri kraju?!... Izolirane vojne ni več; je le še gigantska, in peklenska borba dveh taborov vojsk, v katere se deli Evropa. Vojna je dobila tak obseg, da so vsa nasprotstva, ki vihrajo po Evropi, ki so desetletja dremala pod odejo, a ki bi se bila morda brez te svetovne vojne poravnala — takorekoč zalučana v vojno vseh proti vsem, in se ta vojna neti z vsem tistim sovraštvom, ki se je nabralo po vseh kotih Evrope. Tako je iz vojne napovedi 28. julija 1914. nastalo sedaj dvaintrideset vojen. In nobena pogodba, nobeni dinastični odnosi, ne čustva, ki jih je dolgo ohranila zgodovina — nič se ni moglo držati pred viharjem blaznosti, ki vse, kar je v Evropi žarelo strasti, sovraštva in maščevalnosti, oživila in je zapoved ubijanja določil kot izključno razmerje med narodi. Z eno vojno napovedjo se je začelo, a sedaj izpreminja Evropa v eno samo razvalino!«

POZIV C. IN KR. VOJNEGA MINISTRSTVA ZA NABIRANJE STEBEL IN LISTJA KOPRIV.

Ko so pridli pred dvema letoma od vseh strani neba naši sovražniki nad nas, so mislili, da nas dobo mogli ugnati s svojo premočjo in svojo oboroženo silo. Ko se jim pa to ni posrečilo, ker so izbile naše zmogovite čete nasprotnikom orožje iz rok, so poizkusili nas premagati s tem, da so preprečili dovoz vsega, kar je treba našim vojakom na bojišču in ljudstvu v zaledju za hrano in za obleko. Pa tudi to se jim ne bo posrečilo. Hranimo se sami, oblačili se bomo tudi sami. Po enoletnem hudem naporu se je posrečilo poleg za izdelovanje obleke že znanega v tuzemstvu izgotovljenega blaga, volne, prediva in konoplje, najti še novo vlakno, ki je izvrstno pripravno za izdelovanje obleke. To je vlakno, ki se dobiva iz stebel kot plevel razvpih kopriv, ki rastejo po vsej Avstriji in Ogrski divje. Iz njih se morejo izdelovati vreče za pesek, šotori, nahrbtniki in monture za naše hlabre vojake. Ker pa nimamo polja, na katerem bi sadili koprive v veliki množini, jih moramo nabirati po gozdih in po polju. Čim več jih pa nabere, tem več vlaken dobimo in tem več blaga moremo izgotoviti. Vsaka vreča za pesek, ki jo naredimo, reši marsikateremu dobremu vojaku življenje. Vsak šotor in vsaka nova montura ohrani marsikateremu junaku zdravje. Zato pozivljamo vse, ki so bili že sami na bojišču, one, katerih sinovi in očetje stoje pred sovražnikom in se čutijo edine z našo hrabro vojsko, prav nujno, naj ne tratijo časa, ki ga jim dajo njihova druga opravila, ampak naj ga rabiyo za nabiranje kopriv. Čim več jih nabere, tem večji bo

uspeh. Nabirajte stebila, ko so odevetela, posušite in zvežite jih ter jih oddajte zaupniku, ki ga določi župan. Delali ne boste zastoj; za vsak meiserski stot starih stebel dobite takoj izplačanih 6 kron. Ravno toliko dobite za posušeno listje. Pošiljajte tudi svoje otroke, zakaj tudi to, kar bodo ti nabrali, se bo plačevalo po isti ceni. Tako boste sodelovali pri izvrševanju patriotične dolžnosti, ki nam je vsem naložena: premagati namreč naše sovražnike!

KAKO JE ODSLEJ POŠILJATI DENARNE ZNESKE ČETAM NA BOJNEM POLJU.

Od 11. septembra 1916 naprej se smejo pošiljati denarni zneski četam na bojnem polju in mornarici z navadnimi poštnimi nakaznicami. Od tega dne se ne sprejemajo več zasebna denarna pisma, ki so naslovljena na pripadnike čet na bojnem polju in mornarice; pošiljati se smejo samo še službena denarna pisma. Zasebne pošne nakaznice za čete na bojnem polju so dopustne do zneska 100 K, službene (poštne proste) pošne nakaznice do zneska 1000 K. — Poštnoležje, brzajavne ali take pošne nakaznice, ki se dostavljajo s posebnim slom, nadalje one, ki bi se morale dostaviti v lastne roke ali proti izplačilnemu potrdilu, niso dovoljene. Nedopustno je odpošiljanje plačilnih nakaznic poštne hranilnice urada na vojnopoštne urade v svrhu izplačila. Za zasebne pošne nakaznice na čete na bojnem polju je treba plačati enake pristojbine kakor za splošne nakaznice v tuzemstvu. Za pošne nakaznice se uporabljajo tiskovine tuzemskega prometa. Odpošiljalec mora navesti na prednji strani nakazničnega odrezka znesek in svoj naslov, na zadnji strani pa popoln naslov prejemnika enako kakor na nakaznici. Na tem odrezku se razentega lahko navedejo kratki zaznamki, ki označajo namen plačila, kakor: »St. službenega spisa«, »Na račun z dne...«. Druga obvestila niso dovoljena. Poštna uprava jamči odpošiljalcu pošne nakaznice za vplačani znesek do izplačila upravičenemu prejemniku. Rok za reklamacije zaradi izplačila neupravičeni osebi znaša šest mesecev po dnevu predaje. Po preteku reklamačnega roka neha pravica do odškodnine za napačno izplačilo. Po preteku treh let od dneva, ki sledi vplačilu, zapadejo nereklamirani poštne nakaznični zneski v prid predajni poštni upravi.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Občini Punart na Krku zbirko učiteljstva 718 K 21 vin.; otroški vrtec pri Sv. Ivanu 41 K 60 vin.; »Teden Rdečega križa« v Radovljiškem okraju s sodelovanjem učiteljstva in šolske mladine nabranih 18.642 K 51 vin.; Franjo Pogačnik, učitelj iz St. Vida pri Grobelnem, 28 K namesto vena na krsto Alfonza Stritarja, naduč. sina v St. Vidu pri Grobelnem (darovali: Bevc, Debelak, Gosak, Lecker, Lindič, Ogulin, Pogačnik, Pustišek, Šumer in Žnidar); učitelj z Ljubna od prirejene gledališke predstave 103 K 01 vin.; zbirka ljudske šole v Cerkljah pri Kranju, in sicer: čisti dohodek priredbe v prosavo cesarjevega rojstnega dne 207 K 30 vin., v dobrodelne namene nabrano med letom 742 K, volnenih izdelkov za 200 K,

pa le po opremi, a ki jo kazé premnoge pogoške v vsebini. Glede te smo resnično pričakovali več skladnosti in sličnosti z originali, a delo se ni popolnoma posrečilo niti Andrejki, niti njegovemu pomočniku dr. Opeki: nista si dala tistega truda, ki ga zahteva točnost, ako že nista ogenj in lepota slovenskih tekstov zbudila soglasnega odmeva v nemški besedi... Zdi se nam, da je treba tudi ob prevajanju ugrabljati trenutke razpoloženja; dobra volja sama ne zadošča!

V dokaz navajamo samo dva primera. Vzemimo tretjo kitico Vodnikove »Brambovske dobre volje«:

Drava — čigava je.
Soča — čigava je?
Jih bomo varvali —
kdo jih če pit'!

Andrejkov prevod se pa glasi:

Unseres Drauströms Well,
unserer Soča Quell
bleiben doch unversehrt —
kommt nur herbei!

Slowenische Kriegs- und Soldatenlieder.

Aus Kunst- und Volksdichtungen ins Deutsche übertragen von Dr. Rudolf von Andrejka. — Das Reinertragnis ist Zwecken der Kriegsfürsorge gewidmet. — Laibach, 1916. — Verlag der »Katholische Buchverlag«. — Druck der »Katholische tiskarna« in Laibach.

Tako je naslov knjigi, ki je zbudila med nami nekolikov senzacije, kar se redkokdaj pripeti. Na eni strani dvigajo knjigo — oprostite nam pretiranost! — v deveta nebesa, na drugi strani pa ji očitajo diletantstvo in površnost najhujše mere. Prva stran izhaja iz krogov, ki stojijo v bližini založništva, drugo stran pa zastopa prof. Anton Funtek, ki je sam spreten formalist in prevajalec in ki je Andrejkovo delo v uradnem listu »Laibacher Zeitung« razmesaril tako, da ni

ostala niti desetina na njem dobrega. — Mi se držimo srednje, strogo objektivne poti.

Poveljevalci ne govorijo stvarno, temveč se poslužujejo lepih besed, ki hočejo z njimi prepričati in odvneti bralce od lastnega presojanja, češ, le nam verjemite in ne trdite se sami! Funtek pa sega prav do korenin, primerja slovenski tekst in njega smisel z nemškim besedilom in prihaja do zaključka, da skoro nikjer ne odgovarjajo prevodi bodisi vsebini, bodisi obliki izvirnikov. Funtek utemeljuje svojo obsodbo z dokazi tako vehementno, kakor bi bil nekoliko ljubosumen, da se je kdo drugi osmelil poseči v njegov delokrog prevajanja. In delu samem bi v resnici ne bilo v kvar, ako bi ga opravil ta, saj je pokazal že dovolj prakse na tem polju in je n. pr. njegov prevod Gregorčičeve »Soči« v vsakem pogledu boljši in popolnejši od Andrejkovega. Ali pa da bi Andrejka vsaj Funteku poveril »die Durchsicht und technische Förderung meines Werkes«! Saj bi moral biti prevajalcu in založništvu predvsem na tem, da ne izide knjiga, ki je le-